

*Pokój może panować tylko tam,
gdzie respektowane są prawa człowieka,
gdzie ludzie mają zapewnione wyżywienie
oraz gdzie jednostki i narody są wolne.*
XIV Dalajlama

PRAWA CZŁOWIEKA – WIEM WIĘCEJ

ADRESACI:

Młodzież starszych klas liceum ogólnokształcącego.

CELE:

Uczeń/uczennica:

- jest świadomy/a swoich praw;
- potrafi uzasadnić ich znaczenie we współczesnej demokracji;
- wie jakie dokumenty są gwarantami praw człowieka;
- zna różnicę między prawami, a wolnościami (prawami pozytywnymi i negatywnymi);
- ma wiedzę i umiejętności niezbędne do podjęcia działań na rzecz praw człowieka;
- wie, jak może działać na rzecz promowania praw człowieka i domagać się ich dla siebie i innych;
- zachęca innych do działania na rzecz praw człowieka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z dostępem do Internetu, projektor lub tablica interaktywna;
- prezentacja np. w programie PowerPoint (załącznik nr 1);
- zabawa „wisielec” przygotowana na stronie Learning Apps - <https://learningapps.org/watch?v=p44c9ec8k22>;
- film wprowadzający w tematykę przygotowany na stronie <https://biteable.com/watch/3607056/4368a5d798800434bd058b043ea5eee9>;
- gra dydaktyczna przygotowana na stronie <https://www.classtools.net/> (www.classtools.net/z-a/202205_-8Pchhe);
- zabawa <https://learningapps.org/watch?v=ppqv8s3cc22> lub kartki z nazwami wybranych dokumentów stanowiących genezę do rozwoju praw człowieka, linka, klamerki;
- kod do pytania zapisanego na stronie <https://answergarden.ch/> lub kartki samoprzylepne;
- kartki do utworzenia zespołów (załącznik nr 2);
- karty pracy dla grup (załącznik nr 3) lub arkusze szarego papieru i markery.

METODY:

- zabawa dydaktyczna;
- rozmowa;
- pogadanka wspomagana prezentacją np. w programie PowerPoint;
- moderacja wizualna;
- burza mózgów;
- miniprojekt.

FORMY:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca z całym zespołem klasowym.

CZAS TRWANIA

- co najmniej trzy jednostki lekcyjne.

FAZA WSTĘPNA:

Rozpoczynając zajęcia nauczyciel/ka zaprasza młodzież do zabawy „wisielec” przygotowanej na stronie Learning Apps (<https://learningapps.org/watch?v=p44c9ec8k22>). Zadaniem uczniów i uczennic jest odgadnięcie tematyki lekcji.

Dzisiaj na zajęciach

2022-05-10

zrzut z ekranu

Prowadzący/a podaje temat lekcji *Prawa człowieka – wiem więcej* i przedstawia jej cele.

FAZA REALIZACYJNA:

Następnie pokazuje krótki film wprowadzający, wykonany na stronie: <https://biteable.com/watch/3607056/4368a5d798800434bd058b043ea5eee9>. Po prezentacji definiuje prawa jako zespół praw i wolności, które przysługują każdemu człowiekowi bez względu na rasę, płeć, język, wyznanie, przekonania polityczne, pochodzenie narodowe i społeczne, majątek itp., których źródłem jest godność, a wyrazem ich respektowania są akty prawne w postaci konstytucji, ustaw, umów międzynarodowych, konwencji, dyrektyw i traktatów organizacji międzynarodowych.

Później proponuje młodzieży grę przygotowaną na stronie https://www.classtools.net/a/202205_-8Pchhe. Uczniowie i uczennice próbują odgadnąć ukryte przez prowadzącą/ego nazwy międzynarodowych dokumentów regulujących kwestie praw człowieka. Litery odkrywane są w kolejności odwrotnej do alfabetu. Lista wyrazów jest ujawniana litera po literze. Uczniowie i uczennice zgłaszają się, nauczyciel/ka zatrzymuje zadanie, a uczeń/uczennica podaje odpowiedź. Prowadzący/a krótko omawia poszczególne akty gwarantujące prawa człowieka (załącznik nr 1), podkreślając, że obecnie istnieje ponad 100 międzynarodowych konwencji, deklaracji oraz innych dokumentów regulujących międzynarodowy system ochrony praw człowieka.

W kolejnym etapie lekcji nauczyciel/ka inicjuje rozmowę na temat historii praw człowieka. Młodzież przy wykorzystaniu tablicy interaktywnej układa chronologicznie podane akty prawne (<https://learningapps.org/watch?v=ppqv8s3cc22>), a w przypadku jej braku prowadzący/a wiesza w klasie linkę, a uczniowie i uczennice przypinają kartki z nazwami poszczególnych dokumentów za pomocą klamerek od najstarszego do najmłodszego.

zrzut z ekranu

Nauczyciel/ka zwięźle omawia poszczególne dokumenty wykorzystując prezentację (załącznik nr 1). Kończąc tą część lekcji zwraca uwagę na fakt, iż o rozwoju praw człowieka można mówić dopiero po II wojnie światowej, kiedy to społeczeństwa przerażone tym, co systemy totalitarne uczyniły z ludzką godnością w obozach koncentracyjnych, krematoriach, gułagach, podjęły rozliczne działania w celu kodyfikacji praw. Podkreśla jednocześnie rolę ONZ – Istniejącej od 1945 r., której głównym celem jest utrzymanie światowego pokoju i bezpieczeństwa przez rozwijanie przyjaznych stosunków między narodami, wspomaganie postępu gospodarczego, popieranie praw człowieka i zachęcanie do ich przestrzegania. Podaje także, co gwarantują postanowienia Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w skrócie zwana Europejską Konwencją Praw Człowieka (weszła w życie w dniu 3 września 1953 r., jest umową międzynarodową, której stronami są wszystkie państwa członkowskie Rady Europy).

Postanowienia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jej Protokołów gwarantują m.in.:

- prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego,
- prawo do rzetelnego procesu sądowego,
- prawo do głosowania i kandydowania w wyborach,
- wolność myśli, sumienia i wyznania,
- wolność wyrażania opinii (w tym również wolność mediów),
- prawo do niezakłóconego korzystania ze swojego mienia,
- wolność zgromadzeń i stowarzyszania się,
- prawo do nauki oraz prawo rodziców do wychowania dzieci według własnych przekonań religijnych i filozoficznych,
- prawo do wolnych wyborów, opartych na tajnym głosowaniu w warunkach, zapewniających swobodę wyrażania opinii,
- prawo do kontroli instancyjnej wyroków skazujących,
- prawo do odszkodowania za niesłuszne skazanie,
- równouprawnienie małżonków,

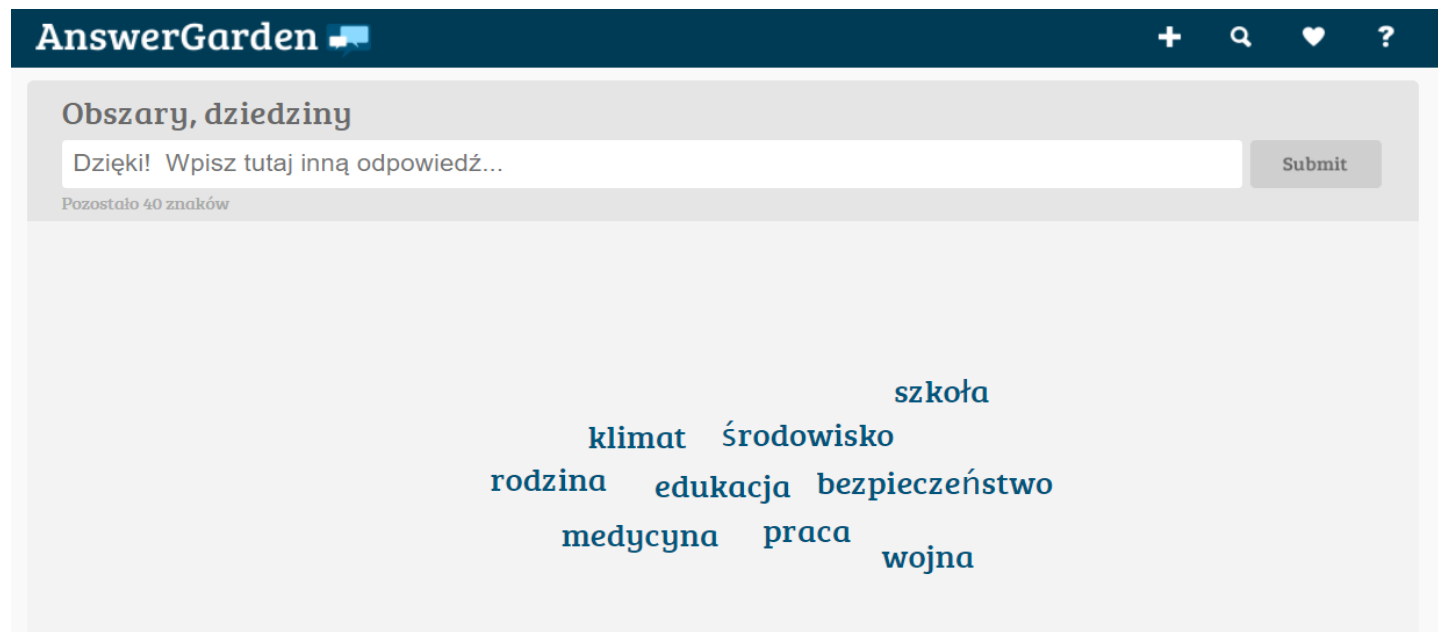
oraz wprowadzają zakaz:

- tortur i traktowania lub karania kogokolwiek w sposób niehumanitarny lub poniżający,
- stosowania kary śmierci,
- niewolnictwa oraz pracy przymusowej,
- dyskryminacji w korzystaniu z praw i wolności zagwarantowanych w Konwencji,
- wydalania z kraju obywateli danego państwa lub zakazywania im wstępu na terytorium tego państwa,
- wydalania z kraju grup cudzoziemców.

Następnie nauczyciel/ka pyta o różnicę między prawami, a wolnościami. Młodzież definiuje pojęcia, wskazując przykłady, a prowadzący/a podkreśla główną różnicę między nimi, określając możliwą klasyfikację na tzw. prawa pozytywne - władza ma obowiązek podjęcia działania na rzecz jednostki, a jednostka ma prawo żądać przysługujących jej praw; oraz prawa negatywne – obowiązek powstrzymywania się władzy od działań w określonych obszarach życia. Zaznacza jednocześnie, iż są zawsze ze sobą powiązane i nierozłączne. Wskazuje także, kiedy prawa człowieka mogą być ograniczane. Sytuacje te, są definiowane zwykle w dokumentach międzynarodowych lub konstytucjach państw (np.: ze

względem na ochronę określonych wartości albo zagrożenia np. wojnę). Istnieją jednak prawa, które są prawami absolutnymi i nie można ich ograniczyć w żadnym przypadku. Jest to wolność od tortur i wolność od niewolnictwa.

Następnie nauczyciel/ka zadaje pytanie: *W jakiej dziedzinie życia waszym zdaniem prawa człowieka są najważniejsze? Na jakie obszary życia ma wpływ znajomość praw człowieka w największym stopniu?* Młodzież odpowiada za pomocą telefonów przy wykorzystaniu strony <https://answergarden.ch/>, gdzie prowadzący/a wcześniej zapisał/a pytanie i podał/a uczniom i uczennicom wygenerowany link do udzielania odpowiedzi lub na karteczkach samoprzylepnych. Na podstawie wypowiedzi uczniów i uczennic nauczyciel/ka wyodrębnia najważniejsze zdaniem młodzieży dziedziny życia dla których istotne są prawa człowieka.

The screenshot shows the AnswerGarden interface. At the top is a dark blue header with the 'AnswerGarden' logo and icons for adding, searching, favoriting, and help. Below the header is a light gray box titled 'Obszary, dziedziny'. Inside this box is a text input field with the placeholder 'Dzięki! Wpisz tutaj inną odpowiedź...' and a 'Submit' button. Below the input field, it says 'Pozostało 40 znaków'. The main area of the box displays a word cloud of responses in blue text. The words are: 'szkoła', 'klimat', 'środowisko', 'rodzina', 'edukacja', 'bezpieczeństwo', 'medycyna', 'praca', and 'wojna'.

zrzut z ekranu – przykładowe odpowiedzi uczniów

Później łączy uczniów i uczennice w zespoły, które tworzą jednocześnie charakterystykę cech praw człowieka. Każdy uczeń i uczennica otrzymuje kartę z zapisanym fragmentem opisu jednej z cech lub jej nazwą, zadaniem uczniów jest utworzenie grup w ten sposób, aby każda grupa stworzyła opis jednej z podanych cech praw człowieka (załącznik nr 2 – kartki do podziału na 6 zespołów). Prowadzący/a weryfikuje poprawność wykonania zadania omawiając jednocześnie charakter praw człowieka.

W kolejnym etapie lekcji zadaniem młodzieży pracującej w utworzonych zespołach jest odpowiedź na pytanie – *dla czego w tym obszarze Waszym zdaniem ważna jest znajomość praw człowieka oraz jakie działania należałoby podjąć, aby upowszechnić wiedzę z zakresu praw człowieka*. Uczniowie i uczennice zapisują swoje przemyślenia na otrzymanych kartach pracy (załącznik nr 3) lub na arkuszach szarego papieru. Po upływie wyznaczonego czasu liderzy grup zadaniowych prezentują efekty swoich prac. Nauczyciel/ka podsumowując wypowiedzi zespołów zwraca uwagę na ewolucję praw człowieka wspominając o generacjach praw człowieka.

FAZA PODSUMOWUJĄCA

Kończąc zajęcia nauczyciel/ka zachęca młodzież do przeprowadzenia w szkole kampanii informacyjno – edukacyjnej pod hasłem: *Prawa człowieka – wiem więcej*. Celem wywołania zainteresowania uczniowie i uczennice mogą zakodować treści z zakresu omawianej tematyki w zwykłych kodach QR, czy np. zapisane alfabetem Morse'a, i розміścić je w różnych

ogólnodostępnych miejscach szkoły (załącznik nr 4 – przykładowe kody). Zwieńczenie kampanii może stanowić minikonkurs w formie quizu dla całej społeczności szkolnej realizowany w ramach obchodów międzynarodowego dnia praw człowieka -10 grudnia (link do przykładowego quizu - <https://create.kahoot.it/share/prawa-czowieka-wiem-wiecej/4ca76d68-f164-4fcf-b28a-28e2edd3aeab>).

powszechny	są takie same	dla każdego człowieka niezależnie	od wyznawanych wartości, poglądów	czy religii.
przyrodzony	istnieją niezależnie od	woli władzy czy	przepisów prawa, państwo jedynie	tworzy system ich ochrony.
niezbywalny	żadna	władza nie może	nam ich odebrać, nie	można się ich zrzec.
nienaruszalny	istnieją niezależnie	od władzy i nie	mogą być przez	nią dowolnie regulowane.
naturalny	posiadamy je z	racji godności osobowej,	człowieczeństwa, a nie	z powodu czyjejś decyzji czy nadania.
niepodzielny	wszystkie stanowią	integralną i	współzależną	całość.

Załącznik nr 3 – karta pracy zespołu

Uzupełnijcie kartę wpisując jeden z wyodrębnionych obszarów, następnie w polach „dlaczego” – zapiszcie odpowiedź na pytanie: *dlaczego w tym obszarze Waszym zdaniem ważna jest znajomość praw człowieka*, a w polu „jak” - *jakie działania należałoby podjąć, aby upowszechnić wiedzę z zakresu praw człowieka*.

PRAWA CZŁOWIEKA

wskazany obszar

dlaczego?

dlaczego?

dlaczego?

jak?

Kod QR[illegible]

Lbžez dałpxjfl nb qsbxp ep xpmopśdj qplpkpxfhp ahspnbeabojb tję j asaftabojb

<https://pl.qr-code-generator.com/>.

NETOGRAFIA:

http://europa.eu/pol/rights/index_pl.htm, [dostęp 21.05.2022];

<https://amnesty.org.pl/co-robimy/prawa-czlowieka/>, [dostęp 21.05.2022];

https://amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf, [dostęp 21.05.2022];

<https://www.hfhr.pl/>, [dostęp 21.05.2022];

<https://www.unic.un.org.pl/prawa-czlowieka/zrodla-prawa-i-instrumenty-prawne-dotyczace-praw-czlowieka/3208>, [dostęp 21.05.2022];

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DAYxUUzQd>, [dostęp 21.05.2022].

Magdalena Ankiewicz – Kopicka

X Liceum Ogólnokształcące im. Gdyńskich Nauczycieli Bohaterów II Wojny Światowej w Gdyni

V Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Gdańsku